

állapot, de mindennek megvan a háttára.

És így jó ez. Az olvasó minden furcsálkodása ellenére nagy természetességgel fogadja be a sorokat, mert valahol mindenkiben ott lapanganak bizonyos hajlamok, egyenként erőteljesebben vagy kevésbé kibontakozva. Balázs Attila talál ebben az iszonyatban egyfajta romantikusan fájó vonzalmat. Van ezzel így az ember, megérthető. Finom és elfogadható párhuzamot képez egyes részekenél a szexualitással a gyilkolás, a veszélyes emberi brutalitás, mégsem kerül sor a kettő egymásba játszására. Ösztönös cselekvés mindkettő, szerzőnk erre hívja fel a figyelmet. Az ember vért ont és szeretkezik akkor is, ha – úgymond – nem szükséges. Ilyen és ezekhez hasonló mozzanatokban mutatkozik meg az ember állatias oldala – ez Balázs Attila munkájának filozofikus tanítása. Felemelő. Mert kiderül: azért igencsak ember az ember, cselekedeteit utángondolja, vagy éppen belenyugszik a nem megtörténtbe. Tetteink fellebbezhetetlen következményekkel járnak, amit egyszer elkövettünk, az el lett követve. Az ember nem lehet önmaga istene, aki mindig csak a jót adja ételül az élet tányéjába.

A szerző végső soron ambiciózusan magyarázza meg az ostobaság és kegyetlenség különféle módozatainak jelenlétét a világban. Természetes jelenségként tünteti fel, mégis

csendes propagandaként szólal fel ellene. A baj a világgal sokszor (ha nem is mindig) az, hogy nem mozdul a megoldások irányába. Rejlík tehát Balázs szavaiban prófécia, szónokiasság és önirónia. Helyenként kicsit túlságosan költői és pszichológizáló is. Ám összességében lefegyverző pontossággal írja le a dolgokat, nem vész el a túlzott részletezés mechanizmusában. Minden teljesítménybeli hullámlása ellenére meggyőző komolysággal veti alá magát az élet huncut és véres valóságának, amelybe művészetével jelentékeny iróniát csempész.

HÖRCHER ESZTER

(*Új Palatinus Könyvesház, Budapest, 2005, 253 oldal, 2200 Ft*)

CSIKI LÁSZLÓ:

A jóslat

Csiki László irodalmi életünk jelentős alakja, 1968-tól kezdve számos verses, prózai és drámai műve, műfordítása jelent meg, sok szakmai tisztség betöltője és díj tulajdonosa. Műveiből adaptációk készültek, drámáit sikerrel mutatják be a színházak. Az elismert, sikeres szerző 2005-ben jelentette meg *A jóslat* című kötetét, amelynek a hátlapján szereplő, *A líra* című egypercesét útmutatónak, vagyis inkább figyel-

meztetésnek tarthatjuk az értelmezés nézőpontjának meghatározásához: „A kisgyerekek akkor szembesülnek először a költészet természetével, amikor énekelni kezdik: »Csiga-biga gyere ki, ég a házad ideki...«, az pedig ijedtében visszahúzódik a szerintük égő házába.» Ugyanis a néhány soros vagy pár oldalas történetek lényege nem bújik elő egykönnyen. A szerző nem ad kulcsot az értelmezéshez, mintha nem törődne azzal, hogy a befogadó jól tudja-e (egyváltalan tudja-e) értelmezni az üzenetét. A lírai sűrítés oly nagyfokú, hogy megeshet, kívül maradunk a szövegen.

A tér és az idő állandóan változik az el nem kezdett vagy be nem fejezett, de mindenképp hiányos darabokban, általában nem is vagyunk tisztában azzal, hol és mikor zajlik a cselekmény. A lírai részletek – „Egy gyertya hányta halk fényét a terített asztalra. Érzik az aggnők, hogy valami ölbeli szag és szívbéli rezzenés történt, gondolta Ignác magában” (*Fogantatások*) – még inkább kiragadják a szövegeket a realitásból, és még patinásabbá teszik a tájnyelvi elemekben gazdag stílust.

Az anekdotajellegű szövegek főszereplője általában Ignác – pontosabban a főszereplők Ignácok. Ugyanis a történetek nem függenek össze egymással. Ignác hol maga az

anekdotázó, hol hiú motortulajdonos, rajzoló vagy vidéki, egyszerű ember. A szerepek folyton változnak, ahogy Ignác maga is. Ezzel teljesen elveszti saját identitását, azt sugallva, hogy akár bárki más is lehetne, s ezért lényegtelen, ki is ő valójában. Az Ignác név maga is furcsa, hiszen a Ladó János és Bíró Ágnes által összeállított *Magyar utónév-könyv* nem tud magyarázatot adni sem a név eredetére, sem jelentésére. Egyedül a latin *ignis* (tűz) szóval lehet esetleges kapcsolatot kimutatni. A névválasztás tehát ezt a személytelenséget és bizonytalanságot hangsúlyozza.

A kötetben előfordul olyan írás is, ahol még Ignácként sem nevezi meg a cselekvőt. Néhány soros talányaiiban vagy bölcsekedéseiben Csiki teljesen megsemmisíti a konkretizálás látszatát is. Az elbizonytalanított főszereplő mellett megje-

lennek olyan szereplők is, akik történelmi, irodalmi személyek: Kosztolányi, Petőfi Sándor, Jókai Mór vagy épp Deák. Személyüket azonban nem lengi be a megszokott tiszteletteljes pátoz vagy heroizálás. Teljesen hétköznapivá devalválódnak, vagy még annál is kisebbé („Juliska és Móric úgy határoztak, nem ébresztik fel Sándort, mert az örömeiben vagy csalódott dühében, amiért nem rá hagyták a keményke-

dést, még bajt csinál, ha nem egyebet, rebelliót” – *A szózat*).

A szövegek mindegyike tanulsággal szolgál az olvasónak, ezért a kötet műfaját tekinthetjük bölcseledő parabolának is. A kötetben megjelenő felszínes értelmiségi típusa (*A betűfaló*) eltöpreng a szeretet, a szerethetőség és a józan ész hármasságán (*A barát*), és megrendítő hidegvérrel találja, hogyan keres a család pornósztárszínésznevét a lányuknak (*A pornó*). Kifordított világról szólnak ezek a rövid írások, s minden darab egy-egy kihívás, amellyel meg kell küzdeni, hogy eljussunk a valóban értékes és termékeny üzenethez.

NYOLCAS DOROTTYA

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2005, 191 oldal, 2000 Ft*)

KISS BENEDEK:

Októberi tücskök

Ül a mindig hűvös pincében, jóféle borokból kortyol, citerázik, cirpel régi és új verseket egyaránt. Derűvel zizgetőn, akár a kötet lapjain sorjázva, alig gondolva a téllal. Még kitart az előző kötet, a *Nyáresti delírium* mámora.

Az *Októberi tücskök* versei – már a régebbi kötetekből való válogatás okán is – az összegzés szándékát jelzik, de Kiss Benedek mint jó epiku-

reus, még nem készül; az élet erőteljes igenlése jellemzi. Újra megszólaltatja témáit, a gyermekkort, az akasztói tájat, és gondtalan derűvel, néhol a dacos kacagást csendesebbre fogó melankóliával veszi lajstromba veszteségeit. Azt azonban, ami igazán fontos, nem hagyja veszni, és az egzisztenciális kérdések voltaképpen nem merülnek föl valós problémaként, mert az én számára valójában mindez, minden *haladék*, amint a kötet első ciklusának címadó versében írja: „Kaptass a konyhába, / spricceld a fröccsöt, / igyál és várj: / haladék ez a vers, / s haladék minden nap, / bárhogy is töltöd, / s poharad öble is ideiglenes.”

Ez a felszabadultság jellemzi a költő istenes verseit is (*Isten csavargója, Én Istenem!*), az időtől való függetlenedés a transzcendenciát is közel hozza, és Balassihoz vagy Villonhoz hasonlóan közvetlen hangon *vallja meg magát*, tetteit, a majdani ítéletet, jutalmat avagy büntetést elfogadva, máskülönben az élni akarás álláspontjáról szüntelen polémiázva: „Ha megnyuvasztasz, / nem lennék tanúja igazadnak.”

Az édesanyját idézi meg az *Ártatlanság elvesztése* című ciklus tíz verse, amelyekben gyermek és a felnőtt anyaképét, emlékeit teszi egymás mellé: az énekeket és a babonás hitet, a ragaszkodást és az eltávolodást, ám mindvégig a megértő szeretettől áthatottan szólítja meg a szülőt. *A Kenyeret anyám úgy eszik*